

Cuprins

<i>Schițe biobibliografice</i>	5
<i>Un origami postmodern</i> (Mircea Cărtărescu)	7
Autopsie	21
Iter spectrorum (stricto sensu)	27
Animus narrandi	85
Animus corrigendi	171
Perturbatio animi	209
Iter spectrorum (lato sensu)	225
Animus consolendi	253
Animus jocandi	269
Dies Festi	299
Animus consolendi	363
Animus narrandi	377
Iter spectrorum (stricto sensu)	421
Perturbatio animi	451
Autopsie	477
Bibliografie selectivă	483
Glosar	489
<i>Cucerirea estului sălbatic</i> (Martin Adams Mooreville)	491

Bilciul de la Riverside Park înghite însă mai mult. Femeia simte. Femeia nu scapă prilejul să forțeze: de ce nu i-ar ajuta ea însăși, la adăpostul întunericii, să încarce cărbunele? N-ar da apă la moara zăpăcitelor care cer – la ce bun? – egalitatea între sexe? Egalitatea, deocamdată, de a încărca, umăr la umăr, sacii cu cărbuni. Ei acceptă, grăbiți cum sînt să ajungă la Riverside. Acceptă și bani mai puțini, pentru că n-au timp de așteptat. Brewer stă de pază, ceilalți operează. În depărtare, o patrulă. Băieții fug, asociatele sînt prinse.

Pe John l-a luat cu așternut cu tot. Dormea cu brațele încrucișate, și tot astfel a apărut în fața judecătorului. Doar că acum, în timp ce își trăgea șapca spre sprincene, mesteca și gumă. Judecătorul nu mesteca nimic, nu înghițea nimic. Grefierul notează: – Băiete, aruncă guma și scoate-ți șapca!

John a răspuns propoziției cu două gesturi neechivoce, și-a scos șapca și a lipit de ea guma de mestecat. Judecătorul: – Am impresia că ți-ai pierdut mințile.

Sînt iertați, dar nu uită. Grefierul n-a mai apucat să noteze ce i-a promis el tatălui: doar ce merită, o corecțiune «spate gios». Mai ales cînd îl vede cu copilul pe care tocmai i l-a dăruit Elisabeth, cu micul Hubert. – O să-i pară rău babacului, numa să ajung eu la cuțit și la pîine.

Pînă să ajungă la cuțit, martor al fericitei sale copilării, ajunge la ferăstrăul mecanic din moara părăsită. Moara se afla chiar lîngă prăvălia tatălui, iar intrările ei dosnice dădeau într-o curte comună. Pătrunzînd în moară prin geamul spart, inventează încă neinventate jocuri ale cruzimii și violenței. Prizonierii jocului sînt așezați în fața ferăstrăului ca deținuții în fața ghilotinei. Nu oprește mașinăria infernală decît la cîtiva centimetri de gîtul improvizatei victime. Mai rar o asemenea stăpînire de sine. Ar fi meritat să i se dea pe mîna un pistol. Dar, pînă atunci, tatăl îi dă un lanț. Ba chiar i-l înfășoară în jurul gleznei, prionindu-l de tejghea, în semiîntunericii prăvăliei.

Cunoscuții l-au descris pe tînărul Dillinger ca pe o ființă sociabilă. Nu-i plăcea să se joace singur. Orice bucurie nemărturisită se transformă pe nesimțite

într-o tristețe neîmpărtășită – iată o bună deviză a tinerilor săi prieteni. Vara lui 1916 a fost o vară fierbinte. Lungile luni ale inițierii erotice. Totul se petrecea în comun, sub protecția și binecuvîntarea organizației. Dillinger, mereu activ, dă o mîină de ajutor, un sfat, un brînci. Grota de la marginea orașului se transformă într-o peșteră fermecată: Ali Baba și cei doisprezece ticăloși descoperă comorile plăcerilor ascunse.

Cine vrea să muncească la șaisprezece ani, atunci cînd ar putea să învețe, apăi ăla nu-i normal. N-am desprins citatul din predica inaugurală a școlii de duminică, ci din mărturiile despre Dillinger senior. Pe John, însă, vorbele paterne nu l-au impresionat deloc. «Mă doare în cot de școala aia de tehnicieni și de bunele intenții ale lu bătrînu. Să-și vază de ai lui, de bleaga aia de Elisabeth și de mormolocu de Hubert» – sînt cuvinte pe care Johnny le-a repetat de mai multe ori cunoscuților. Nu știm în ce măsură ele transcriu relațiile dintre tată și fiu. Știm doar, din surse obiective, că, o dată angajat la moara lui Drinkard, își uimește stăpîinii prin îndeminare și abilitate și hărnicie.

Din păcate, o fabrică nu diferă prea mult de o școală. Cam aceleași obligații, cam aceleași ordine. Bine măcar că nu se lucrează noapte și zi. Noaptea petrecute în afara casei ridică din nou tensiunea căminului. Obişnuiți deja, tatăl și fiul își cruță, reciproc, energiile. John senior crede că a sosit timpul retragerii din afaceri. Nu mai e atît de tînăr și tot ce-l mai poate bucura ar fi o viață liniștită, la țară. În plus, a-l lăsa cu bani la el, într-un asemenea oraș, pe un băiat ca Johnny înseamnă o adevărată calamitate. Indianapolis e un mare putregai. Aerul tare al unei ferme din Mooresville n-are cum să dăuneze. Mai mult, în Mooresville se născuse Elisabeth. Dintr-o singură lovitură va face mulțumiți doi oameni.

Tinerii de la biserica creștină îl primesc pe Johnny cu brațele deschise. La rîndu-i, știe să răspundă bunătății cu bunătate. Pe băieții îi plimbă în automobilul tatălui, cu fetele vorbește într-un limbaj îngrijit. Nu supără pe nimeni și nu-l supără nimeni. Vechile obiceiuri par să fi fost uitate. Își arată colții

o singură dată cînd, în timpul unei plimbări, o fată îl ia peste picior. Exact piciorul cu care, în chip de replică, apasă pînă la refuz acceleratorul. Fata, purtînd suavul nume al Fecioarei, e gata să leșine. Johnny surîde cu cruzime. Un surîs de bun-rămas. A doua zi, nimeni nu mai vorbește cu el. Cînd, pe înserat, trece pe sub geamul fetei, cîntîndu-i o melodie la modă, se trezește în fața unei ferestre zăbreelite. Dincolo de ea, în luciul mohorît al geamului, se vede pe sine: un corp secționat de barele negre de fier.

Delbert Hobson locuia peste drum de Johnny, dar asta n-ar fi fost suficient ca să-i împrietenească. Mai lipsea cîrligul, mai lipsea ocazia care să-i aducă împreună. Delbert a fost descris ca un medium perfect pentru pretențiile de magician al senzualismului preșcolar al lui Johnny. Fire supusă, pentru el Dillinger reprezenta însăși Providența. O Providență capricioasă, gata să treacă urgent în cealaltă extremă. Uitînd de fete, de părinți, de bani, de judecători, Johnny se apucă de citit. Cu aceeași furie, cu aceeași inconștiență. Eroul lui preferat e Jesse James, pe care-l întruchipează în fața lui Delbert: un personaj desăvîrșit, curajos pînă la nebunie, lăcrimînd la simpla vedere a unui copil sau a unei femei nevinovate”.

CONFLICT DE COMPETENȚĂ: *identificare*

Orice biograf serios, dublat de un analist (fie și diletant) poate detecta aici, chiar de la prima vedere, ceea ce cheamă identificare. Proces complex. Un adevărat complex în proces. Să dăm cuvîntul specialiștilor: „conceptul de «mare om» este vag. Interesul pe care-l poate stîrni e legat de influența exercitată asupra altor oameni, fapt posibil deoarece aceștia au nevoie de a admira o autoritate, atrași fiind de orice substitut patern. Caracterele atribuite, de fapt, unui om mare sînt cele ale tatălui. Originile trebuie căutate în copilărie. Dar supraestimarea psihică a tatălui nu durează decît o perioadă. Datorită rivalității și a decepțiilor care apar, copilul se desprinde de părinți și adoptă o atitudine critică față de tată; «romanul familial» al copiilor, sursă a oricărui mit, separă familia, o desparte

în două: o parte e nobilă, alta modestă, precară. Se naște atunci mitul eroului care ia locul tatălui. Acesta din urmă trebuie să dispară... Cultul eroului e, de fapt, un cult al sinelui, căci eroul e primul ideal al eului. O atitudine, fără îndoială, narcisiacă” (Sarah Kofman, L'enfance de l'art).

„Prin iulie 1923, John este gata-gata să afle și cum este când tu ești tatăl și celălalt copilul. Tinăra care se pregătea să-i dea o asemenea veste locuia în Indianapolis și John tocmai sosise în fața casei ei cu o mașină furată. N-a apucat să primească vestea; s-a trezit înhățat de guler de un om al legii care, se pare, știa că mașina aia nu e a tipului ce tocmai o parcase. Până la urmă, polițistul s-a ales cu o frumoasă haină cu picățele (fostă cândva a bătrînului Dillinger), iar John, păstrîndu-și cămașa, stă ascuns peste noapte într-un hambar, altul decît cel spre care sperase să-l îndrepte copoiul din Indianapolis.

Cum se crapă de ziuă, neștiind că așteaptă un copil și nevoind să mai știe că are un tată, Johnny aleargă la cel mai apropiat comisariat și se înrolează în marină. Spune că e John Dillinger din St. Louis, dar nimănui nu-i pasă de asta. Este înscris pe listă și expediat la Boston, unde, sub ceața păstoasă a unei mohorîte dimineți de iulie (la Boston se mai întîmplă!) i se arată un vas nu prea arătos. Patru litere scorojite susțin că vasul se numește *Utah*, iar pe puntea lui se văd cîțiva marinari beți.

Vaporul nu dă, timp de cîteva săptămîni, nici un semn că ar fi grăbit să iasă din port. În cele din urmă, Johnny își bagă mîinile în buzunare și debarcă fluierînd.”

Proiecționist:

„Da, da să potrivește întocma. Îi egzact așa. Nu știam dă lucrurile astea, da iele să potrivește la amănunt. Da cum le-ați aflat? Dîn documente? Dîntr-o carte adevărată dăspră Dilingher? Da la ce vă trebe? Vreți să scrieți și voi o carte? Aha! Vă luați la întrecere cu americanii! Aha! Ie clar. Acuma să vă spun și io ce știu. Ce-am văzut. S-o luăm cu cinematograful:

cinematografu era tot unde îl știți acum. Numa că era mai nou. Intrai pă ușa mare și dădeai cu nasu dă ecran. Un ecran pătrat cu pînză dă mătase. Am adus-o chiar io dă la Timișoara. Făceam dă toate : rupeam bilete, măturam, proiectam filme. Da, mi-am adus aminte multe amănunte dă care uitasem. Cînd or sosît rolele cu filmu ăla, am tresărit. Ei, fir-ar să fie, ce-i cu femeia asta în roșu? Îmi aminteam cîte ceva dăspră o muiere dă aici, dîn Comloș, dă care știa tot satu. Cred că am și văzut-o dă cîteva ori, da atunci eram prea mic. Venea des la o vecină. Să știau dîn America. Era o femeie frumoasă. Nu, nu să îmbrăca niciodată în roșu. M-am și mirat, dă ce îi ziceau femeia în roșu, dacă ia să îmbrăca în negru? Mie îmi plăcea că avea întotdeauna bomboane la ia. Ne dădea la toți copiii dă pă stradă. Ei, și d-aia vă zic. Cînd am văzut rolele, n-am făcut nici o legătură. Io n-am fost în America. Am numa niște veri care or fost. Or adunat bani, or cumpărat pămînt. Sigur, sigur, pot să vă duc la iei. Da să nu-mi uit spusa. Și mă uitam la rolele alea, mari, lucioase, cu lac alb pă margini. Așa era atunci. Veneau cu trenu direct dă la Timișoara. Și acuma îi tot așa. Numa că vin altfel dă filme. Atunci veneau... ei, nu-mi mai aduc aminte titlurile, da, da, cum ziceți, *Misterele Londrei*, *Piratul din deșert*, *Lovitură la Shanghai*. Sigur că le vedeam dă mai multe ori. Ce să fi făcut după ce dădeam drumu la bobină? Mă așezam pă un scăunel, lîngă aparat, și mă uitam pă gemulețu meu pătrat. Aruncam și cîte o privire în sală. Își luaseră obiceiul să mai aprindă cîte o țigare. Da aveam ac dă cojocu lor : adunam cîteva sticle cu apă și cum vedeam jaru dă la țigare aruncam și io cu apă spre iei. Dacă să întrecea cu gluma, opream proiecția. Așa scria la regulament. Vă arăt dacă vreți. Io adun tot. Nu pierd nimic. «Adună orice căpețal dă ață, că nu să știe la ce-ți va folosi», îmi spunea buna mare. Ia era o olteancă pripășită aici încă înainte dă primu război. Dă la ia am învățat să adun toate lucrurile astea pă care vi le-am arătat. Și ziarele, și caietele, și hărțile. Și regulamentele. Io cred că fără legi nu să poate. Ați văzut la ce duce fărădelegea. Așa, să nu-mi uit iar

vorba. Mă uitam la rolele alea, le tot suceam și învățeam. Mă pricepeam la actori. Pă unii îi vedeam des. Ghery Kupăr, Duglas Fairbenx. Țștia îmi plăcea mie ăl mai prima. Cu Ghery Kupăr am văzut, să nu zic, vreo treizăci dă filme. Și cu Ferbenx, sau Fairbenx, cum îl pronunță iei. Că venea la mine și uica Pătru, și tușa Lena să-mi spună cum să citește numele actorilor în America. Da, uica Pătru s-o născut chiar acolo, la Detroit mi să pare. Așa. Fiecare rolă avea instrucțiunile iei. Nu erai obligat să le copiezi, da io le copiam. Pot să vă arăt. Așa. Așa. Nu, nu-i în dosaru ăsta. Nici aici. Nu, nu, da știu sigur. Cum să fi uitat? Că dup-aia, m-am uitat la film dă cincizăci dă ori cel puțin. Aveam și un plaivaz la îndemână. Scriam vorbele care-mi plăcea mai mult. Hă, hă, că-mi și vine să mă rid, cum vorbeam dup-aia cu un pretin. Io-i spuneam ce zicea Dilingher și iel îmi da răspunsu înapoi. «Măgarii din marină mi-or făcut băgăjălu», îi spuneam io, ca cum aș fi fost Dilingher, și rîdeam, că pretinu meu o făcut armata și iel la marină. Da dă unde știți că așa începe filmu? L-ați văzut? Io știu, v-am zis, că m-am uitat dă cincizăci dă ori la iel. Nu, nu să prea potrivea cu așezarea. Comloșu era un sat dă munte. În mijlocu satului, pă malu unui lac frumos, întins, cu mult pește, că să tot vedea pescari venind cu undițele pă spate, era un castel. Un castel mare, din cărămidă. Avea și turnuri albe. Acolo stătea femeia în roșu. Adică, nu. Acolo stătea o contesă bătrînă. Povestea, da asta la sfîrșitu filmului, cum o înfiat-o contesa. Contesa era o femeie mică. Avea un glas pițigăiat, da era o femeie bună. Pă toți îi ajuta. Și... pă femeia asta în roșu o înfiat-o ia. Cînd o plecat în America, mama iei, contesa, o plins mult. Da astea nu le vedeai pă ecran. Astea le spunea o voce care numai să auzea. Nu vedeai cine vorbește. Am scris toate cuvintele, că mi-or plăcut mult. Da, da, le găsesc imediat. Aici, aici, scris cu plaivaz vînat. «Măgarii din marină mi-au făcut băgăjelu», nu, nu, asta am mai citit-o. Nu-i aici. Dar să vă spui mai departe. Și cum mă uitam la rolele alea succin-du-le și învățindu-le, pică dintre iele instrucțiunile dă care v-am spus. Adică : filmu nu să lasă în ploaie,